

Uitweg stikstofcrisis: op naar een breder perspectief!

Nederland zit op slot. De emissie van stikstof¹ moet drastisch naar beneden om de doelen van de Vogel- en Habitatrictlijnen om natuurgebieden te beschermen en de afspraken daarover in de Omgevingswet te realiseren, zo oordeelt de rechter². De reductie van stikstofuitstoot is al lange tijd urgent. Wij denken niet dat het aanpassen van een minimum norm de juiste weg is om de crises op te lossen, dat zal immers alleen maar tot meer uitstoot leiden, en die was al te hoog. Een dergelijke aanpak is bovendien veel te eenzijdig. Er zijn veel meer wettelijke en beleidsmatige onderwerpen waarbinnen de landbouw een significante bijdrage zal moeten en kunnen leveren:

- **Klimaatadaptatie en -mitigatie** – Akkoord van Parijs, vermindering van broeikasgassen (CO₂, methaan, lachgas)
- **Herstel en versterking van biodiversiteit** – Vogel- en Habitatrictlijn (N2000) en Natuurherstelwet, o.a. door sturing op reductie stikstof, verbetering waterkwaliteit, duurzaam watergebruik
- **Herstel en versterking van land- en zee- ecosystemen** – Natuurherstelwet, Bossenstrategie
- **Verbetering van bodem- en waterkwaliteit** – Omgevingswet, Kaderrichtlijn Water, Nitraatrichtlijn, doelstelling voor biologisch landbouwareaal naar 15%, o.a. door verlaging van het gebruik van pesticiden, emissiereductie en vermindering van nutriëntenverliezen
- **Verbetering dierenwelzijn** – Wet dieren, Convenant Dierwaardige Veehouderij (in ontwikkeling), sturing op het houden, vervoeren en doden van dieren
- **Verbetering van de luchtkwaliteit** – Fijnstof en geuroverlast
- **Voorkomen van zoönose en risico's voor de volksgezondheid**

Wij, diverse 'groenboeren' organisaties en organisaties met een brede maatschappelijke doelstelling, raden het kabinet daarom aan zich onder deze hoge druk vooral te richten op stikstofverlagende maatregelen die ook positieve impact hebben op de andere thema's waar we als Nederland voor aan de lat staan en die bijdragen aan het verdienvermogen van boeren. De opgaven op het vlak van klimaat, bodem, water en biodiversiteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en vereisen samenhangende maatregelen. Een eenzijdige focus op stikstofreductie kan leiden tot suboptimale of zelfs contraproductieve beleidskeuzes, omdat bepaalde wisselwerkingen buiten beeld blijven.

¹ Stikstof in de landbouw betreft met name de opgave om de uitstoot van ammoniak (NH₃) naar de lucht en uitspoeling naar water te verminderen. Deze uitstoot ontstaat wanneer de stikstof in de urine en mest van dieren of de uitgifte van kunstmest de stikstofopnamecapaciteit van de bodem overstijgt. Ammoniak slaat neer in de directe omgeving, maar wordt ook opgenomen als kleine stofdeeltjes in de lucht en kan zo over een veel grote afstand neerslaan. Daarmee hebben ook ver afgelegen ammoniakbronnen en de uitstoot van stikstofoxiden vanuit verkeers- en industriële bronnen effect op natuurgebieden.

² De Staat moet zich houden aan het in de Omgevingswet opgenomen stikstofdoel van 2030, dus dat 50 procent van de oppervlakte aan stikstofgevoelige natuur in de Natura 2000-gebieden onder de kritische depositiewaarde (KDW) moet worden gebracht. Het [PBL constateerde](#): "Ondanks de afname van de gemiddelde overschrijding zijn de stikstofdoelen uit de wet nog buiten bereik: het areaal stikstofgevoelige natuur onder de kritische depositiewaarde neemt volgens modelberekeningen toe van circa 28 procent naar circa 31 procent in 2030. Dit terwijl het wettelijk doel voor 2030 is dat 50 procent van het areaal stikstofgevoelige natuur onder de kritische depositiewaarde moet liggen."

In deze notitie gaan we in op de voor landbouw en natuur relevante thema's 1) bedrijfsspecifieke emissienormen ([contourenbrief](#) van Minister Wiersma van 14 februari), 2) landelijke maatregelen om stikstofuitstoot te verminderen en 3) gebiedsgericht maatwerk zoals de nota [Ruimte voor Landbouw en Natuur](#) beschrijft. De landbouwsector heeft behoefte aan substantieel perspectief. En er is heel veel mogelijk. Ook in een [boodschap van zo'n 40 wetenschappers](#) werd onlangs bepleit om niet enkel op stikstof te focussen, maar op natuurherstel met de boer als oplossing in plaats van het probleem.

1. Bedrijfsspecifieke emissienormen

De minister schrijft in haar 'contourenbrief' op zoek te zijn naar eenheden om emissies van broeikasgassen en stikstof te meten, naar emissiegetallen per bedrijfstype en naar een tijdlijn om de emissiegetallen tussen nu en 2050 geleidelijk te reduceren. Dat moet uitmonden in een afrekenbare stoffenbalans voor stikstof, broeikasgassen, nitraat en fosfaat met normering en beprijzing om op het realiseren van de doelen te kunnen sturen.

Welke eenheden?

Het doel van het beleid is om de emissies van stikstof en broeikasgassen in absolute zin te verminderen. Dat lukt alleen als er gestuurd wordt op grootheden die dat effect hebben. Zo zijn emissienormen per eenheid product niet afdoende: door volumegroei kunnen de absolute emissies alsnog omhoog gaan, ook als de emissies per eenheid product dalen. We raden aan om een eenheid te kiezen die gerelateerd is aan de bodemkwaliteit en biodiversiteit en dus aan grondgebondenheid.

Wat er daarbij nodig is, is integraal beleid en een vertaling van een aanpak, deels gebaseerd op wettelijke verplichtingen en deels op beleidsdoelen, naar gebiedsopgaven en van daaruit naar specifieke bedrijfsopgaven.

Deze ideeën zijn te vertalen naar indicatoren per bedrijf:

- Klimaat
 - Maximale CO₂ uitstoot, lachgas- en methaanuitstoot per ha
- Biodiversiteit
 - Maximale stikstofbodemoverschot per ha (te specificeren voor akkerbouw/veeteelt)
 - Minimaal 10% groenblauwe dooradering per bedrijf
 - Meer kruidenrijk grasland (melkvee) en volvelds agrarisch natuurbeheer
 - Hogere gewasdiversiteit (akkerbouw)
- Bodem- en waterkwaliteit
 - Maximale stikstofbodemoverschot per ha
 - Grens aan milieubelastingpunten door pesticidengebruik op basis van de milieumeetlat (van CLM) of in de toekomst de Milieuindicator Gewasbescherming (MIG) en geen normoverschrijdingen in de aangelegde sloten
 - Minimaal percentage organische stof per ha (afhankelijk van bodemsamenstelling)
- Dierenwelzijn, zoönosen
 - Huisvesting, fokkerij en transport in lijn met de leidende principes van dierwaardige veehouderij (Raad voor Dieraangelegenheden, Universiteit Utrecht/WUR)
 - Maximaal aantal dieren per hectare en maximale productie per dier, per diergroep

Het toegestane plafond of de minimumeis per hectare kan een variatie kennen naar type grondsoort en wellicht in een overgangsfase ook nog een variatie in streefwaarden per type bedrijfstak. Indien gekozen wordt voor een ammoniakemissieplafond per hectare dan moeten ook de managementmaatregelen en diereigenschappen meegenomen worden in het rekenmodel voor de uitstoot per hectare. De biologische landbouw is een voorbeeld van een bedrijfsvorm die op veel van deze indicatoren gunstig uit de bus zal komen.

2. Landelijke maatregelen om stikstofuitstoot vanuit de landbouw te verminderen

Het stikstofoverschot in Nederland wordt grotendeels veroorzaakt door de import van stikstof via krachtvoer en kunstmest, die in zuivel en vlees wordt omgezet, maar waarvan een groot deel achterblijft in onze leefomgeving. Door de toevoeging van eiwitrijk voer in het bedrijfssysteem boven het deel dat op dat land zelf geproduceerd wordt en door toevoeging van kunstmest, ontstaat al snel een overschot aan stikstof dat niet kan worden opgenomen door de bodem. Dit overschot spoelt uit naar grond- en oppervlaktewater als nitraat of wordt geëmitteerd naar de lucht in de vorm van ammoniak. De Europese norm van maximaal 170 kg stikstof uit dierlijke mest per hectare zal vanaf 2026 ook voor grasland gelden (afschaffing derogatie). In het verminderen van een stikstofoverschot herkennen we twee strategieën: het voorkomen van een overschot van ammoniak of het verlagen van de uitstoot van ammoniak door deze af te zuigen. Wij zijn sterk voorstander van het voorkomen van een stikstofoverschot waarbij ook positieve uitkomsten voor andere drukfactoren worden gerealiseerd. Dat betekent dat het gebruik van kunstmest en krachtvoer sterk zal moeten dalen.

Hieronder hebben we een aantal suggesties geformuleerd voor het voorkomen van uitstoot van stikstof en andere emissies en voor het vergroten van het verdienmodel van de 'groene boer'.

2.1 Stimuleer grondgebonden melkveehouderij met veel kruidenrijke weidegang³

Ammoniakemissies op grondgebonden melkveebedrijven zijn voor ongeveer de helft afkomstig vanuit de stal en van de mestopslag, en voor de andere helft vanuit het aanwenden van de mest op het veld. Zodra ureum in urine van de koe in contact komt met het enzym urease, ontstaat ammoniak. Urease zit in de feces van de koe en is altijd wel ergens op een stalvloer aanwezig. Alle urine-ureum kan uiteindelijk omgezet worden in ammoniak.

Koeien die een stikstofarm rantsoen gevoerd krijgen, produceren minder urine-ureum en wanneer urine en feces strikt gescheiden blijven, ontstaat er minder ammoniak. Tijdens de weidegang blijven mest en urine gescheiden en hoeft de mest niet in de stal opgevangen en opgeslagen te worden en vervolgens niet te worden uitgereden. Bovendien wordt het ureum in de bodem opgenomen bij een voldoende grote kavel. Met goed management kan de melkveehouder dus sturen op fors minder emissies. Er zijn geen technische aanpassingen nodig en het levert in de regel ook nog kostenbesparingen op.

³ Zie <https://boerenverstand.nl/stikstofaanpak/> Dit onderzoek is geïnitieerd door Netwerk GRONDig en uitgevoerd binnen een samenwerkingsproject van Wageningen UR, Universiteit Leiden en BV Boerenverstand. Het is gesubsidieerd door het Ministerie van LNV.

Wanneer een melkveehouder 40 kg NH₃/ ha per jaar of minder totale ammoniakemissie heeft, reduceert deze 30% ten opzichte van het huidige [Nederlandse gemiddelde \(52 - 55 kg NH₃ /ha\)](#). Een generieke reductie van 30% vanuit de landbouw is een belangrijke stap om in Nederland de stikstofdepositie-doelen voor natuurgebieden te doen dalen. Voor het halen van de doelen voor 2030 (50% van de Natura 2000-gebieden depositie op of onder de kritische depositiewaarde) is er of een 25% extra reductie nodig over heel Nederland of gebiedsgericht beleid rondom de Veluwe, de Peel en in delen van Overijssel en Drenthe.

2.2 Stimuleer circulaire landbouw⁴ en biobased bouwen

Sta een samenwerking tussen veehouderij, akkerbouw en vollegrondstuinbouw toe. Een gezamenlijke gecombineerde opgave waarbij uitruil van mest en voer of roulatie van grondgebruik mogelijk is. Stimuleer ook het terugwinnen van nutriënten uit het riool. De techniek is er, maar heeft beleid nodig om op te schalen.

Dit voorkomt gebruik van voer en kunstmest van elders. Bij bedrijfsvormen waar minder uitstoot is dan de emissienorm, zoals bij veel biologische bedrijven, kan deze plus mogelijk binnen het zelfde gebied verhandeld worden met andere boeren waarmee onderlinge solidariteit en waardering voor de extra inspanningen worden gestimuleerd.

Extra winst is te behalen met een mix van extensief en productief kruidenrijk grasland. Extensieve kruidenrijke weiden voor jongvee. Voor melkproducerende koeien is productief kruidenrijk grasland een grote winst vergeleken met 'gewoon' Engels raaigras. Iedere hectare scheelt 500 kg kunstmest, 1000 kg CO₂ en levert meer voedsel voor insecten, meer bodemleven en een betere waterberging.

Stimuleer biobased bouwen van Nederlandse grondstoffen zoals hennep, vlas en stro. Plantaardige biomassa wordt gezien als oplossing voor vele maatschappelijke opgaven, waaronder ook biochemie, maar dit kost heel veel ruimte. Dit behoeft berekeningen, beleid en keuzes, want niet alles kan op de beperkte Nederlandse oppervlakte.

2.3 Beprijzen van import van veevoer en kunstmest van elders

Het is met name het overschot door eiwitrijk voer dat een stikstofoverschot veroorzaakt. Beprijzing van gebruik van veevoer van buiten het bedrijf en ook van kunstmest, remt het gebruik van beide af. En zorgt daarmee voor vermindering van stikstofuitstoot en uitstoot van broeikasgassen. Dit kan een instrument zijn voor het terugdringen van een stikstofbodemoverschot per hectare of een maximum CO₂-equivalent hectare.

2.4 Aanpassen van BTW-tarieven naar 0%

Een aanpassing van de BTW-tarief naar 0% voor fruit, groenten, zuivel en vlees met een goed gecertificeerd topkeurmerk⁵ dat uitgaat van:

- Geen chemische gewasbeschermingsmiddelen
- Geen kunstmest

⁴ Zoals initiatief van Sune Grun <https://sunegrun.frl/>

⁵ Zoals het biologisch keurmerk, EKO keurmerk, Demeter, drie sterren Beter Leven

- Vrije uitloop voor dieren

Daarmee wordt de afzet van plantaardige landbouwproducten en dierlijke landbouwproducten met hoge duurzame kwaliteitsnormen gestimuleerd, met een gunstig effect voor de reductie van stikstofuitstoot, broeikasgassen en emissies naar bodem en water, het verdienvermogen van 'groene boeren' én de volksgezondheid.

2.5 Accijns op verkoop dierlijke producten

Daarnaast pleiten we voor accijns op de verkoop van dierlijke producten (vlees en zuivel) voor supermarkten en horeca die niet voldoen aan de hiervoor genoemde criteria.

2.6 Langjarige duurzame pacht voor publieke en private verpachters

Neem fiscale maatregelen voor het stimuleren van gemeenschappelijk privaat en publiek grondeigendom om deze vervolgens tegen duurzame criteria langjarig (loopbaanpacht) uit te geven voor een gereduceerde pachtprijs. Voorkom hiermee dat gebieden van veehouderij overgaan naar intensieve teelten met veel schade voor bodem- en waterkwaliteit en biodiversiteit. Neem loopbaanpacht met duurzame criteria op in de pachtwet.

2.7 Stimuleer nieuwe duurzame bedrijfsmodellen

Wij pleiten voor beter verspreide kennis over andere bedrijfsmodellen voor veehouders die willen stoppen of verbreden en voor eerste generatie boeren. Zorg voor ruimte in omgevingsplannen, inclusief vergunningen en ruimtelijke ordening, om deze nieuwe bedrijfsmodellen mogelijk te maken. De coaches van Boerenperspectief kunnen de kennis aanreiken en doorverwijzen naar specialisten die specifieke kennis verder kunnen overdragen. Bijvoorbeeld kennis over:

- Plantaardige productie op basis van biologische en andere duurzame teeltmethoden (geen gebruik van pesticiden of kunstmest) zoals agro-ecologische vollegrondstuinbouw
- Teelt van eiwitgewassen ter vervanging van dierlijke eiwitten
- Stimuleer meerjarige teelten en diverse vormen van agroforestry zoals voedselbossen
- Stimuleer de verkoop van biologische en regionale duurzame producten
- Stimuleer de verkoop in de korte keten via CSA's, Herenboerderijen, boerderijwinkels, boerenmarkten en lokale rechtstreekse afzet naar horeca, toerisme en recreatie
- Kleinschalige verwerking zoals verzuivelen, kaasmaken, bakkerij, slagerij
- Verbreding van het bedrijfsmodel via multifunctionele landbouw zoals zorglandbouw, kinderopvang, kleinschalige horeca, toerisme en recreatie

3. Gebiedsgericht maatwerk (Ruimte voor Landbouw en Natuur)

Kwetsbare gebieden vragen meer inzet dan enkel de landelijke sturing mogelijk maakt. Dit zijn o.a. de Natura 2000 en Natuur Netwerk Nederland gebieden, beekdalen, veenweidegebieden, met nutriënten verontreinigde gebieden en grondwaterbeschermingsgebieden. De minister van LNVN heeft aangekondigd in de aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur (RLN) extra gebiedsgerichte opgaven te zullen aangeven. Het is belangrijk dat bij het terugdringen van veehouderijen in deze gebieden niet andere landbouw terugkomt die wederom negatieve

effecten kent voor deze kwetsbare gebieden. Zoals bijvoorbeeld bij intensief gebruik van pesticiden en kunstmest of kerende grondbewerking.

Bij het uitwerken van die gebiedsopgaven zijn de lokale omstandigheden richtinggevend. Hoe kunnen de verschillende spelers in het gebied samenwerken aan het creëren van oplossingen? Hoe vertalen de gebiedsopgaven zich naar de praktijk? Hieronder onze uitwerking 3.1) voor het realiseren van een visie voor het gebied en 3.2) voor de uitvoering in het gebied.

3.1 Omgevingsvisie met specifieke gebiedsdoelen

Feitelijk is de omgevingsvisie het kader voor de ruimtelijke inrichting van de regio. Hoe zullen de extra opgaves vanuit het ministerie van LNV voor klimaat, biodiversiteit, bodem- en waterkwaliteit en dierenwelzijn hierin worden opgenomen? Wat zijn vervolgens ook de landbouwambities vanuit het gebied zelf voor wat betreft voedselproductie, bouwmaterialen en grondstoffen voor biochemie. Van welke kwaliteit (duurzaamheid)? Welk aandeel plantaardig? Welke specifieke natuuropgaves zijn er in dit gebied? Welke sociale opgaves en wensen voor de ontwikkeling van de leefomgeving? Hoe is de relatie met gezondheid, recreatie en toerisme? Wat kan er waar?

Wij denken dat de door het Rijk bepaalde specifieke gebiedsdoelen en de ambities die door het gebied zelf worden gekozen in de omgevingsvisie zouden moeten worden vertaald in heldere doelen op gebieds- en bedrijfsniveau, een ruimtelijke kaart met wat er kan in het gebied (bestemmingsplan) en in een goed gevulde 'gereedschapskist' waarmee het gebied aan de slag kan voor de uitvoering.

Bij die vertaling van die gebiedsdoelen en ambities dienen diverse actoren in het gebied te worden betrokken zoals gemeenteraad, dorpsraad, boeren(organisaties), korte keten initiatieven, ondernemers(verenigingen), horeca(vereniging), recreatie (ANWB), gezondheidssector en zorginstellingen, natuur- en maatschappelijke organisaties. Deze partijen zouden ook zelf geëngageerd moeten zijn aan uit de uitkomsten van het proces.

3.2 Realisatie van regionale landbouw- en natuuropgaven

Hoe kunnen we vervolgens de uitvoering in het gebied realiseren? Wat moet er in de 'gereedschapskist' met instrumenten die bij de uitwerking kunnen worden ingezet? Wat is er nodig voor de organisatie van het proces, voor de financiering, voor toegang tot grond en voor kennis en onderzoek? Hieronder onze suggesties.

A: Organisatie in het gebied

Voor het organiseren van een goed proces in het gebied om te komen tot realisatie van de gebiedsdoelen stellen wij het volgende voor:

- Formeer een brede stuurgroep als aanspreekpunt voor de regio in het gebied. Dit zijn vertegenwoordigers van dezelfde partners als die bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie zijn betrokken. Mogelijk aangevuld met specifieke themagroepen. De opdracht is de realisatie van de gebiedsdoelen. Transparante besluitvorming bij keuzes voor uitvoering.

- Stel een onafhankelijk gebiedscoördinator (Rentmeester 2.0) aan als coördinator van de uitvoering van het gebiedsproces. Richt een team in van onafhankelijke experts voor de begeleiding van dit proces.
- Laat de gebiedscoördinator in afstemming met de stuurgroep de gebiedsdoelen vertalen naar een stappenplan en vraag de partners in het gebied om met voorstellen te komen (gebiedsoffertes, zoals de recente offerte van drie noordelijke agrarische collectieven) om het plan te realiseren. Stimuleer hierbij ondernemerschap in het gebied en samenwerking tussen meerdere partijen.
- Betrek praktische onderzoekers om resultaten te meten. Evalueer regelmatig en stel bij wanneer een aanpak niet werkt of stimuleer juist een succesvolle aanpak.

B: Financiering

- Publiek geld voor publieke regionale opgaven
 - Gebiedsfonds (Nu bijv. regiodeals, experimenteerlocaties, maar wenselijk via gebiedsgeld passend bij gebiedsopgaven, ANLb, regionale opkoopregelingen of omschakelsubsidies gericht op lagere veedichtheid, langjarig geld!)
- Private vergoedingen voor diverse bijdragen van boeren aan behoud en versterking van biodiversiteit en andere maatschappelijke waardecreatie.
- Transitiegeld voor het versnellen van de realisatie van doelen
 - Stimulering van kansrijke ontwikkelingen in het gebied (projecten, bijvoorbeeld om de duurzame korte keten op gang te krijgen)
 - Oplossingen voor niet langer bruikbare langjarige investeringen door boeren
 - Tijdelijke inkomensgarantie voor boeren in transitiefase op basis van duidelijk meetbare prestaties
 - Tijdelijke garanties of verzekeringen voor het verminderen van het risico van investeerders in de landbouwtransitie

C: Regionaal grondbeleid

- Boerengrondbanken per gebied:
 - Stimuleer de inbreng van de grond van stoppende boeren in een regionale coöperatieve boerengrondbank. De stoppende boer blijft via de ingebrachte grond betrokken bij de coöperatieve grondbank en steunt daarmee de collega's. Boeren in het gebied krijgen via een langjarige pachtrelatie met duurzame gebruiksnormen toegang tot extra grond om te kunnen extensiveren. Eigendom van de grond blijft in de boerencoöperatie.
- Regionale boeren-, publieke- en private- grondbanken en Nationale Grondbank voor:
 - Ruilverkaveling voor optimaal grondgebruik vanuit regionale doelen (gebiedsopgaves, bodem en water sturend)
 - Verpachting van grond via loopbaanpacht onder duurzame voorwaarden gebaseerd op voortbrengend vermogen van de grond
- Medewerking TBO's, landgoederen en collectief privaat grondeigendom:
 - Verpachting van grond via loopbaanpacht onder duurzame voorwaarden gebaseerd op voortbrengend vermogen van de grond

- Ondersteun multifunctionele activiteiten in het landelijk gebied [via ruimtelijke ordening](#) zodat landbouw kan worden gecombineerd met bijvoorbeeld recreatie, korte keten activiteiten, wonen of natuurbeheer.

D: Kennisdeling en onderzoek

- Zorg voor toegankelijke kennis over verdienmodellen van duurzame landbouwmethoden voor boeren, financiers en lokale overheden in het gebied
- Zorg voor toegankelijke kennis over publieke en private financiersmogelijkheden voor de landbouw voor boeren, financiers en lokale overheden in het gebied
- Zorg voor sociaal-economische bedrijfssteuning voor boeren in alle regio's (Boerenperspectief)
- Stimuleer partnerschappen tussen onderzoeksinstituten en boeren waarbij co-creatie en kruisbestuiving tussen wetenschappelijke en praktijkkennis voorop staan
- Organiseer onderlinge kennisuitwisseling tussen boeren in het gebied voor het behalen van gezamenlijke doelen en creëer digitale ondersteuning en instrumenten die de uitwisseling van relevante kennis verder ondersteunen
- Doe onderzoek naar maatschappelijke waardecreatie (verdienvermogen, natuurdoelen, sociale doelen) in het gebied

Wij hopen met deze aanbevelingen een constructieve bijdrage te leveren aan de inspanningen om de landbouw in afstemming op de maatschappelijke opgaven weer tot bloei te laten komen en zich te ontwikkelen tot een sector met perspectief.

[BioAcademy](#)

[Caring Farmers](#)

[Demeter](#)

[Dierencoalitie](#)

[Federatie van Agro-ecologische Boeren](#)

[Land van Ons](#)

[Louis Bolk Instituut](#)

[MVO Nederland](#)

[Natuur & Milieufederaties](#)

[Robin Food Coalition](#)

[TAPP Coalitie](#)

[Transitiecoalitie Voedsel](#)

Contactpersoon voor dit initiatief:

Bregje Hamelynck – Transitiecoalitie Voedsel

06 – 290 467 23

bregje@transitiecoalitievoedsel.nl